

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav bohemistických studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Evgenia Pasedko

**Publicistická reflexe převratné doby v
Československu (listopad 1989-červen 1990)**

**Publicistic reflexion of the revolutionary
period in Czechoslovakia(November 1989-
June 1990)**

Praha 2012

Vedoucí práce: Jiří Pešička, PhDr.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat všem, kteří jakkoliv přispěli při zpracování mé bakalářské práce. V první řadě mé největší poděkování patří PhDr. J. Pešíčkovi, vedoucímu bakalářské práce za cenné připomínky, odborné rady a podněty k zamyšlení.

Chci také poděkovat všem profesorům oboru čeština pro cizince za jejich trpělivost a péči, se kterou se nám věnovali při vyučovacích hodinách.

Dále bych chtěla poděkovat J.Rumlovi za interview a čas, který mi věnoval.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

Evgenia Pasedko

Abstrakt

Práce se věnuje profilu politického týdeníku Respekt v prvních měsících jeho existence (březen – červen 1990). Zachycuje ovšem ve stručnější podobě i období předchůdce Respektu tzv. Informačního servisu (jedná se o 50 čísel vydaných mezi listopadem 1989 až březnem 1990). V popředí práce stojí analýza publicistiky reagující na dynamickou politickou situaci v tehdejším Československu (zrod nových politických seskupení v pražském centru i v krajích, rozhovory s tehdejšími protagonisty politiky, problematika Státní bezpečnosti, příprava prvních svobodných voleb, kontakty do zahraničí apod.). Pozornost je věnována nejen tematické, ale i jazykové stránce periodika.

Klíčová slova

Respekt, sametová revoluce, demokratické volby, politické strany, Státní bezpečnost.

Abstract

The topic of this work is the characterisation of the journal Respekt during the first months of its existence (March – June 1990). However it brings the concise information about the real Respekt's predecessor - the so-called periodical Informační servis (50 issues, which were published from November 1989 till March 1990). The focus of the work is the analysis of journalism, which is a immediate reflexion of the dynamic political situation in Czechoslovakia in those days (formation of new political groupings both in the capital and in the regional centers, discussions with then protagonists, the matter of Secret State Police, preparations of the first democratic elections, contacts abroad and other things). Not only the topics of the articles, but also their linguistic, above all lexical characteristics is taken into account.

Keywords

Respekt, velvet revolution, democratic elections, political parties, State police.

Obsah

Úvod.....	9
1. Československo v měsících přelomu (listopad 1989-červen 1990).....	10
1.1 Politická situace v ČSSR druhé poloviny 80. let.....	10
1.2 Odraz listopadových revolučních dnů na stránkách Rudého práva.....	13
1.3 Shrnutí uzlových bodů revolučního dění v ČSSR mezi prosincem a červnem 1990....	14
2. Publicistická reflexe doby v oficiálním a neoficiálním tisku.....	16
3. Zformování redakce časopisu Respekt včetně stručné historie Informačního servisu.....	18
3.1. Časopis Respekt mezi březnem a červnem 1990.....	19
3.1.1 1. číslo Respektu. 14.3-20.3.1990.....	20
3.1.2 2. číslo Respektu. 21.3-27.3.1990.....	21
3.1.3 3. číslo Respektu. 28.3-3.4.1990.....	22
3.1.4 4. číslo Respektu. 4.4-10.4.1990.....	26
3.1.5 5. číslo Respektu. 11.4-17.4.1990.....	27
3.1.6 6. číslo Respektu. 18.4-24.4.1990.....	28
3.1.7 7. číslo Respektu. 25.4-1.5.1990.....	29
3.1.8 8. číslo Respektu. 2.5-8.5.1990.....	30
3.1.9 9. číslo Respektu. 9.5-15.5.1990.....	31
3.1.10 10. číslo Respektu. 16.5-22.5.1990.....	32
3.1.11 11. číslo Respektu. 23.5-29.5.1990.....	33
3.1.12 12. číslo Respektu. 30.5-5.6.1990.....	34
3.1.13 13. číslo Respektu. 6.6-12.6.1990.....	35
3.1.14 14. číslo Respektu. 13.6-19.6.1990.....	37
3.1.15 15. číslo Respektu. 20.6-26.6.1990.....	38
4. Počátky Respektu z retrospektivního pohledu. Interview s J.Rumlem.....	40
Závěr.....	44
Seznam použité literatury.....	45
Přílohy.....	46

Úvod

Dějiny různých států nám ukazují, že ve státě, kde neexistuje demokracie, nemůže existovat svoboda slova. Vždycky bude hranice, kterou není možné překročit.

Nicméně vždycky přijde čas, kdy si společnost uvědomí zásadní potřebu politické svobody a svobody slova jako její součásti. Pokud boj bude úspěšný, pak jsou zde předpoklady vzniku plurality svobodných médií.

Tato práce je věnována historii i vzniku časopisu Respekt a prvnímu čtvrtletí jeho existence. Po tzv. sametové revoluci bylo důležité objektivně informovat obyvatelstvo o každodenních událostech, o tom, co se opravdu děje. Proto vznik nezávislého časopisu má značný význam.

Vznik této práce prošel několika etapami. Především jsem prostudovala a analyzovala deník Informační servis a první čísla časopisu Respekt od března do června 1990. Z toho jsem vybrala jenom to nejpodstatnější.

Pro lepší orientaci v historickém kontextu ČR od roku 1988 do prvních svobodných voleb, jsem přečetla několik zásadních publikací, které mi velmi pomohly. Mezi ně patří, např., J. Suk Labyrintem revoluce, M. Vaněk Vítězové? Poražení?, P. Pithart Devětaosmdesátý.

Otázka svobody slova je důležitou a významnou i dnes. V tom vidím aktuálnost této práce.

1. Československo v měsících přelomu (listopad 1989-červen 1990)

1.1 Politická situace v ČSSR druhé poloviny 80. let

Ve své práci se pokusím v několika rysech přiblížit období mezi tzv. sametovou revolucí a červnem 1990, termínem prvních svobodných voleb. Nejdříve připomenu několik podstatných historických faktů, aniž bych se soustředila na jejich hlubší hodnocení.

Je úkolem dobrého novináře především objektivně informovat čtenáře o aktuálních i časově vzdálených událostech a umět toto výrazně odlišit od komentování.

„V roce 1989 stoupalo v československé společnosti napětí a nespokojenost obyvatel země s politickou, ekonomickou i společenskou situací“.¹

Stejně jako ve všech zemích sovětského bloku i v Československu narůstala v průběhu 80. let minulého století potřeba ekonomicky i politicky řešit neudržitelnou situaci. Změny, k nimž došlo v Sovětském svazu od roku 1985, které byly navenek charakterizovány Gorbačovovou novou politikou nevměšování do záležitostí socialistických zemí, vytvořily i v ČSSR příhodnou atmosféru pro aktivizaci opozice. K protestním akcím se připojovalo stále více lidí, kteří už nezažili naplno atmosféru Pražského jara a nemohli tak procítit šok z jeho porážky. Na konci roku 1987 došlo ke změně ve vedení komunistické strany. Gustava Husáka, symbolickou postavu „normalizace“, vystřídal ve funkci generálního tajemníka ÚV KSČ Miloš Jakeš, muž, který především svým intelektuálním potenciálem rozhodně nestál na výši doby.

V počátečním tzv. období normalizace existovalo několik opozičních skupin, např. Hnutí revoluční mládeže nebo Socialistické hnutí československých komunistů. Během prvních let normalizace se většina z těchto iniciativ v důsledku tlaku režimu rozpadla a jejich účastníci skončili ve vězení.

Charta 77 byla od počátku roku 1977 a po celá 80. léta klíčovou strukturou českého disentu. Václav Havel v eseji z července 1986 pro publikaci k 10. výročí vzniku Charty napsal: *„Charta byla prvním důležitějším společenským vystoupením v Husákově éře. Spojili se v ní spisovatelé i bývalí politici, komunisté i nekomunisté, katolíci i protestanti, intelektuálové i dělníci, univerzitní profesori i nekonformní mládež. Nespojili se na bázi politické, ale z důvodů niternějších. Spíš lidských než politických. Jejich společná pohnutka byla především*

¹ BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KOPLOVÁ, B.: Dějiny českých médií – Od počátku do současnosti. Praha: Grada, 2011.s. 361.

mravní.“² Charta 77 byla jednou z nejdůležitějších akcí proti totalitnímu režimu a byla podepsána 1. ledna 1977.

V roce 1988 došlo zejména v souvislosti s blížícím se 20. výročím srpnového zásahu armád Varšavské smlouvy k postupnému probouzení občanského odporu v ČSSR. V této kapitole připomenu nejpodstatnější z těchto událostí.

K výročí vzniku Československé republiky se dne 28.10.1988 na Václavském náměstí znovu sešlo velké množství demonstrantů. Byli represivními orgány rozehnáni, 133 občanů bylo krátkodobě zadrženo.

Dne 10.12.1988 se v Praze na Škroupově náměstí konala první oficiálně povolená manifestace u příležitosti Dne lidských práv. Občanská sdružení, která žádala o povolení manifestace, například Charta 77, České děti, Hnutí za občanskou svobodu, chtěla, aby se manifestace konala na Václavském náměstí. Toto jim však nebylo povoleno. Václav Havel se obrátil k demonstrantům těmito slovy: *„Vážení přátelé, když jsem byl před třemi týdny, podobně jako mnoho mých přátel, na cele v Ruzyni, uvažoval jsem o různých věcech, například o tom, zda tam nezůstanu natrvalo. Kdyby mi tam někdo byl řekl, že za tři týdny budu snídat s francouzským prezidentem a den nato vystoupím na nezakázané manifestaci, myslel bych si, že žertuje... Co to znamená, že se tu můžeme dnes takto sejít – bez asistence vodních děl? Může to být jakýsi výjimečný ústupek, vynucený různými okolnostmi, může to být ale i signál tolerantnějšího vztahu k nezávislým občanským iniciativám. Ať tak, či onak, jedno je jisté: bez statečné účasti mnoha tisíc lidí na nezávislých manifestacích 21. srpna a 28. října na Václavském náměstí by tento dnešní kompromis proveden nebyl. Což znovu výmluvně potvrzuje, že nelze čekat jen na dary shora, ale že je třeba si svá práva prosazovat... Čili: snažme se vdechnout dnešnímu dni historický význam, udělejme z něho důležitý bod na cestě k občanské svobodě a politické demokracii v naší vlasti!“*³

Shromáždění se zúčastnily skoro tři tisíce občanů a nedošlo k žádnému násilí.

Významnou událostí pro odpůrce komunistického režimu byla především demonstrace při příležitosti 20. výročí úmrtí Jana Palacha. V centru Prahy se tehdy sešli demonstranti, kteří byli hned po začátku demonstrace rozehnáni silným protiúderem komunistického režimu. Tato významná událost československých dějin je pozoruhodná hlavně proto, že se demonstranti poté několik dalších dnů opětovně scházeli a v nepokojích pokračovali.

² HAVEL, V.: O smyslu Charty 77. 1986. Dostupný z WWW: <http://vaclavhavel.cz/index.php?sec=2&id=5>.

³ HAVEL, V.: Projev na nezávislé manifestaci. Praha, Škroupovo náměstí, 10. prosince 1988

V únoru došlo k přijetí nové legislativy Federálním shromážděním ČSSR, která měla podobné demonstrace zcela zakázat. Neméně důležitou součástí zmiňované legislativy byla změna pravomocí policie. Samozřejmě ne ve prospěch demonstrantů.

Nespokojenost občanů přesahovala únosnou mez a ti se začali dožadovat svých práv a politických změn. Samizdatové Lidové noviny přispěly k této situaci zveřejněním petice Několik vět v červnu 1989, jejímž hlavním úkolem bylo vyjádření snahy občanské opozice zastavit represi a skoncovat s ní. Tento tlak veřejnosti na komunistickou vládu se ukázal pro budoucnost být velmi významným.

„KSC byla ke změně politiky nucena tlakem zvenčí i zevnitř a v její vedoucí garnituře se začaly projevovat první spory ohledně způsobu provedení změny.“⁴

Na pátek 17. listopadu 1989 připadlo 50. výročí uzavření českých vysokých škol nacistickými okupačními úřady. Studenti i širší veřejnost se shromáždili na Albertově, aby si toto výročí připomněli a zároveň otevřeně promluvili o politické situaci, o tom, s jakými problémy se společnost potýká. Zazněla silná kritika vedení komunistické strany a také požadavek svobodných voleb. Z Albertova se toto shromáždění vydalo na Vyšehrad, odtud k Národnímu divadlu a na Národní třídu, kde demonstrantům zastoupila cestu policie.

„Zprávy o násilném zásahu proti studentům a údajné smrti jednoho z nich veřejnost mimořádně pobouřily. Pražská divadla přerušila svá představení a zahájila stávkou. Do stávky vstoupili rovněž studenti vysokých škol. Na Václavském náměstí a dalších prostranstvích Prahy demonstrovali občané svůj odpor proti představitelům moci, která dopustila policejní násilí na jejich dětech.“⁵

Tyto události se staly impulsem k definitivnímu rozkladu totalitního komunistického režimu v Československu.

Dne 19. listopadu 1989 se v pražské Laterně magie ustavilo Občanské fórum, tedy hnutí, které sjednotilo politickou opozici vůči komunistickému režimu Československa a které během sametové revoluce sehrálo hlavní roli. V Činoherním klubu, proslulé pražské divadelní scéně, se toho večera sešli zástupci opozičních občanských iniciativ. V čele Občanského fóra stanuli dramatik Václav Havel, jeho druhové z disentu Petr Pithart a Petr Uhl. Na Slovensku

⁴ VYKOUKAL, J., LITERA, B., TEJCHMAN, M.: *Východ. VZNIK, VÝVOJ A ROZPAD SOVĚTSKÉHO BLOKU 1944-1989*. Praha: Libri, 2000. s. 721. ISBN: 80-85983-82-6.

⁵ VYKOUKAL, J., LITERA, B., TEJCHMAN, M.: *Východ. VZNIK, VÝVOJ A ROZPAD SOVĚTSKÉHO BLOKU 1944-1989*. Praha: Libri, 2000. s. 706. ISBN: 80-85983-82-6.

vznikla obdoba OF - Verejnosť proti násiliu, kde zaujali hlavné pozície napr. Ján Budaj či Fedor Gál.

20. listopadu se zvedla v Praze vlna společenského odporu, která se pak rozšiřovala do dalších měst a už ji nebylo možné zastavit. O den později se předseda federální vlády L. Adamec a vůdčí představitel Občanského fóra V. Havel dohodli při osobním jednání na tom, že všechny problémy se budou řešit demokratickým způsobem a před očima veřejnosti. Ve dnech 25. - 26. listopadu se v Praze na Letenském náměstí sešly statisíce lidí na podporu Občanského fóra. Demonstrace byla vysílána v přímém přenosu Československou televizí. Celonárodní rozsah protestů už nadále znemožňoval zamlčování informací, tak rozsáhlé projevy nesouhlasu už nešlo zatajovat. Novinářům, dosud limitovaným cenzurou i autocenzurou, se nyní naskytla šance začít se vyjadřovat skutečně svobodně. Přímé přenosy demonstrací v televizi byly jedním z prvních projevů navracející se svobody slova.

27. listopadu 1989 proběhla celostátní dvouhodinová generální stávka. Účastníci požadovali zásadní společenské a politické přeměny. 29. listopadu 1989 zrušilo Federální shromáždění ČSSR článek č. 4 ústavy o vedoucí úloze KSČ ve společnosti, o Národní frontě i o výchově v duchu marxismu-leninismu a ve stejný den zveřejnilo Občanské fórum svůj program Co chceme. Jeho hlavním cílem bylo vybudování pluralitní společnosti a přechod na sociálně tržní model ekonomiky.

1.2 Odraz listopadových revolučních dnů na stránkách Rudého práva

Podívejme se, jak reagovalo Rudé právo na události 17. listopadu. Ještě 18. listopadu na jeho stránkách nebyla o demonstraci žádná zmínka, ale už o týden později bylo jasné, že dochází ke zcela zásadní změně politických poměrů ve státě.

20. listopadu (pondělí). Celá titulní strana je věnovaná událostem 17. listopadu. Uvádí se tam, že zpráva o zabitém studentovi se nezakládá na pravdě. „Záminkou se stála nepravdivá zpráva o údajné smrti jednoho anebo podle francouzské agentury AFP dokonce čtyř účastníků páteční večerní manifestace pražských studentů, která byla zneužita k protistátní demonstraci v ulicích hlavního města... V této chvíli je třeba zachovat rozvahu, zdravý úsudek a rozhodně odsoudit provokace, jejichž cílem není zdokonalení socialismu a zlepšení života lidí, ale společenský chaos.“⁶

⁶ KOHOUT, J.: *Rozhodně proti provokacím*. Rudé právo, rok 1989, číslo 273, s. 1.

21. listopadu (úterý). Větší část titulní stránky je věnovaná událostem 17. listopadu a vyjádřením občanů, kteří odmítají současné dění a demonstrace považují za provokace. „*Odmítáme pouliční demonstrace, jejichž cílem je rušení veřejného pořádku a destabilizace společnosti.*“⁷

22. listopadu (středa). Na titulní stránce se objevuje článek pod názvem *Výzvy k uklidnění situace v Praze nevyslyšené*. Tento článek jednoznačně odsuzuje činnost studentů, kteří se demonstrací zúčastnili. Je také citován úryvek z projevu Miloše Jakeše v Československé televizi, v němž občany vyzývá: „*Udělejme všechno pro to, abychom se zbavili břemene současné vypjaté situace.*“⁸ Ve zprávě s názvem *L. Adamec se setkal s představiteli občanských kruhů*, se objevuje jméno Václava Havla, snad poprvé bez propagandistických klišé.

23. listopadu (čtvrtek). Předsednictvo ÚV KSČ se rozhodlo svolat následujícího dne svoje zasedání. Jsou citována slova předsedy vlády L. Adamce: „*Socialismus ale budeme chránit, o tom není možné diskutovat.*“⁹

1.3 Shrnutí uzlových bodů revolučního dění v ČSSR mezi prosincem a červnem 1990

V neděli 3. prosince představil Gustáv Husák novou, rekonstruovanou vládu v čele s Ladislavem Adamcem, ale převažovali v ní ministři z KSČ, v poměru 16 ku 5, což vzbudilo ostrý nesouhlas veřejnosti i Občanského fóra a pod jejich tlakem podala vláda 7. prosince 1989 demisi. Dne 10. prosince po jednání zástupců různých politických sil jmenoval prezident G. Husák vládu na čele s premiérem Mariánem Čalfou, tehdejší členem KSČ. V této vládě bylo 10 ministrů za KSČ a 11 ministrů nekomunistických, což byla první vláda, v níž po 41 letech komunisté neměli převahu. Po jmenování vlády odstoupil G. Husák z funkce prezidenta republiky a vznikla otázka, kdo bude do této pozice navržen. Padla jména Ladislava Adamce, Alexandra Dubčeka a Václava Havla.

Ten den občané shromáždění na Václavském náměstí podpořili kandidaturu Václava Havla.

„*Volba Václava Havla prezidentem znamenala další zlom na cestě Československa k obnovené demokracii. Jeho osobnost – čelný představitel Charty 77 a disentu jako celku – symbolizovala odpor vůči komunistickému režimu, v uvedené době přelomu let 1989 a 1990*

⁷ PERGL, V.: *Co nám řekli dělníci v pražské Lokomotivcei*. Rudé právo, rok 1989, číslo 274, s. 1.

⁸ JAKEŠ, M.: *Projev v Československé televizi*. Rudé právo, rok 1989, číslo 275, s. 1.

⁹ Neznámý autor: *Podpora dělné diskusi*. Rudé právo, rok 1989, číslo 276, s. 1.

představoval rovněž přirozenou morální autoritu a v tomto ohledu byl srovnáván s prezidenty T. G. Masarykem či Edvardem Benešem“.¹⁰

Nejdůležitější otázkou se na počátku roku 1990 stalo datum konání svobodných voleb, což byl jeden z hlavních bodů programového prohlášení M. Čalfy, nového předsedy federální vlády, tzv. vlády národního porozumění. Během ledna a února 1990 byly schváleny volební zákony pro volby do Federálního shromáždění a do rad obou republik.

Ve dnech 8. - 9. června 1990 se konaly poprvé po 44 letech svobodné volby a vítězství připadlo kandidátce OF v českých zemích a Verejnosti proti násiliu na Slovensku.

V této kapitole jsem uvedla jednotlivá fakta v chronologickém sledu, aniž jsem se pokoušela o hodnocení jejich historického významu. Lze chápat, že v době, kdy novináři psali o událostech, kterých se sami aktivně účastnili, nebylo snadné zůstat zcela objektivní. V následující kapitole se blíže zaměřím na to, jak se doba přechodu od všeobjímající cenzury po nabytí plné svobody slova odrazila na dobovém tisku.

¹⁰ KONČELÍK, J., VEČEŘA, P., ORSÁG, P.: Dějiny českých médií 20. století. Praha: Portál, 2010.s. 268. ISBN: 978-80-7367-698-8.

2. Publicistická reflexe doby v oficiálním a neoficiálním tisku

Současně s politickými změnami v Československu dochází i ke změnám v ostatních sférách veřejného života a ve způsobu jeho organizace. Důležitá změna po roce 1989 spočívala v tom, že se začala objevovat literární, historická a společensko-politická díla, která předtím nebyla dostupná, vycházela jen v exilových nakladatelstvích nebo byla šířena pomocí opisů. Tato díla se objevovala v produkci nakladatelství, v divadlech, televizi a rozhlasu.

„Česká média – stejně jako celá společnost – procházela na počátku 90. let obdobím transformace, během níž se změnil právní a ekonomický kontext působení médií, jejich postavení a funkce ve společnosti, stejně jako organizace práce v médiích, její technické podmínky a podoba a obsah samotné mediální produkce“.¹¹

Před listopadem 1989 působila česká média ve třech oddělených sférách: oficiální, exilové a samizdatové. Listopad 1989 přinesl zásadní změnu. Zaměření a vazba médií na stát v důsledku převratných událostí v mezinárodním měřítku se podstatným způsobem oslabilo. Zákonodárným rámcem pro fungování médií se stal článek 17 Listiny základních práv a svobod, který zakotvil svobodu projevu a právo na informace.

Pro publicistiku nezávislou na státu se stalo důležitým přijetí zákona č. 86/1990 Sb. na půdě Federálního shromáždění. Ten prohlásil cenzuru za nepřijatelnou a tím umožnil občanům i firmám bez omezení vydávat periodický tisk.

Všechna vydavatelství a veškerý oficiální tisk byly dříve pod striktním státním dohledem. Po společenských a právních změnách iniciovaných listopadem 1989 byl umožněn vznik soukromých vydavatelství a jejich zakladatelem se mohla mj. stát samotná skupina novinářů v dřívějším období tam pracujících. Do té doby nezávislá a neoficiální vydavatelství se tak mohla zákonným způsobem registrovat. Doba neoficiálního tisku tak neodvratně skončila.

Privatizace tiskových nakladatelství znamenala vznik vlastnické struktury nezávislé na státu. Tzv. odstátnění médií se skládalo z dvou hlavních částí: „vytvoření nové mediální legislativy, která měla zajistit oddělení médií a státu *de iure*, druhou představovalo faktické osamostatnění mediálního provozu od vlivu státního a stranického aparátu KSČ“.¹²

Tímto způsobem byla připravena půda pro normální fungování práva na svobodu slova.

¹¹ BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KOPPLOVÁ, B.: Dějiny českých médií – Od počátku do současnosti. Praha: Grada, 2011.s. 339.

¹² KONČELÍK, J., VEČEŘA, P., ORSÁG, P.: Dějiny českých médií 20. století. Praha: Portál, 2010.s. 256. ISBN: 978-80-7367-698-8.

Nově nastalá situace přechodu od totalitního režimu a cenzury k demokracii a svobodě slova vyžadovala i od novinářů, aby se přizpůsobili novým požadavkům. Dříve byl novinář nucen zprostředkovávat vládní ideologii, nyní se jeho úkolem stalo se od ní osvobodit a naplnit požadavek profesionality, tj. vyhledávat pravdivé informace, nezkráceně a operativně je zpracovat. Mnohým novinářům působícím v minulém režimu to činilo potíže, neboť staré šablony vypracované na desetiletí dopředu nyní přestávaly fungovat.

V přelomových obdobích se lidé složitěji orientují v nastalé situaci a důležitým vodítkem se tak pro ně stávají názory zprostředkované masovými médii.

Ohlas vzbuzovala ta z nich, která otevřeně prezentovala svůj názor, odstraňovala nejruznější ideologická tabu a přicházela s vlastním pohledem a přístupem. I když se to může zdát přehnané, v době velkých společenských změn se novináři stávají těmi, kteří vyjadřují náladu ve společnosti a současně mají někdy větší vliv na tvorbu společenského mínění než samotní politici.

3. Zformování redakce časopisu Respekt včetně stručné historie Informačního servisu

„Prolomení informačního embarga státem ovládaných médií bylo jedním z hlavních úkolů prvních dnů listopadové revoluce. Nezávislé tiskové středisko, v němž se sešli tvůrci samizdatových periodik, začalo od 20. listopadu vydávat deník Informační servis. V prvních dnech a týdnech to byl jediný masověji šířený deník, jehož mediální obsahy a provoz nepodléhaly kontrole tehdejší státní a politické moci“.¹³

V Československu před rokem 1989 procházely oficiální zprávy kontrolou cenzury. Zprávy, které nebyly cenzurou schváleny, se k občanům dostávaly jen s obtížemi.

V přelomových dnech listopadu roku 1989 bylo nezbytně nutné pravdivě informovat občany o událostech v zemi, uvádět na pravou míru zkreslené informace, které propagovala komunistická strana. Avšak v Československu v tomto období neexistovaly žádné legální noviny nebo časopisy, které by byly schopny cenzurou zakázané informace šířit.

Skupina disidentských spisovatelů a novinářů jako první pochopila, jak velmi je důležité informovat občany o pravdivých událostech. Dne 21. listopadu 1989 vznikl deník Informační servis.

Mezi novináře, kteří se spolupodíleli na vzniku deníku, patřili mj. Ivan Lamper a Jan Ruml.

Skutečnost, že Informační servis byl deníkem, nám napovídá, že v období po 17. listopadu 1989 byla velice důležitá rychlost a aktuálnost informací. Z uvedeného důvodu Informační servis vycházel podle potřeby, občas i několikrát za den.

Informační servis vznikl v období revoluce a nejvíce se věnoval šíření pravdivých informací. Avšak postupem času se podoba deníku měnila. Největší pozornost byla věnována podrobnějšímu zpracování jednotlivých témat, komentářům, interview, ale současně bylo nutné, aby se nenarušila originalita linie, tj. to, co odlišovalo Informační servis od jiných periodik. *„Jak se doba vyvíjela, měnila se plynule i tvář našeho tisku, a to ve prospěch komentovaného zpravodajství, tematických článků, reportáží a rozhovorů – postupně získávala rysy časopisu. Od první chvíle nám však bylo jasné jedno – IS je produkt revoluce, a budeme-li chtít rozvíjet a vyhranit svůj profil, není zde jiná možnost než svou činnost*

¹³ KONČELÍK, J., VEČERA, P., ORSÁG, P.: Dějiny českých médií 20. století. Praha: Portál, 2010.s. 255 - 256. ISBN: 978-80-7367-698-8.

profesionalizovat. Pro nás to znamená soustředěnější práci na obsáhlejších článcích, hlubší proniknutí do jednotlivých témat a ucelenou grafickou koncepci.“¹⁴

Nástupcem deníku Informační servis se od března 1990 stal týdeník Respekt a jeho první číslo (poslední 51. číslo Informačního servisu) vyšlo 14. března roku 1990. Prvním šéfredaktorem týdeníku Respekt se stal Jan Ruml.

„Vážení čtenáři, máte v rukou první číslo Respektu, týdeníku bezprostředně navazujícího na Informační servis. Ten si za čtyři měsíce své existence získal jisté renomé, solidní náklad, okruh příznivců i (převážně anonymních) nepřátel, vytvořil si určitý profil. Proč tedy změna?

Informační servis si vynutila potřeba okamžiku. 21. listopadu, kdy vyšlo první číslo, byla zapotřebí každá pravdivá informace, která prolamovala blokádu oficiálního tisku a pomáhala lidem orientovat se v často nepřehledné situaci.“¹⁵

Proč došlo ke změně názvu? Po sametové revoluci byla nejdůležitější rychlost a aktuálnost informací. Nicméně po uklidnění situace v Československu a oslabení totalitního režimu již v březnu 1990 vznikla potřeba informace nejenom sdělovat, ale i komentovat a napomáhat tak vytváření vlastního názoru občanů na nastalou situaci. *„S tím úzce souvisí i změna názvu: Informační servis, opodstatněný v revoluční euforii, působí dnes neadresně a trochu zavádějícím dojmem. Nebudeme totiž informace překládat, nýbrž reflektovat, zaujímat k nim stanoviska, a tím přispívat k vytváření veřejného mínění.*“¹⁶

Proč název Respekt? *„Respekt si je možné projevit a na druhé straně ho i získat. Projevem respektu však není neutříděné přebírání všech názorů a informací, které máme k dispozici, ale právě pozornost těm, které si svou povahou, pravdivostí a upřímností respekt zasluhují... Získat si respekt pro nás znamená pochopitelné přání a současně i závazek vůči sobě samým.*“¹⁷

3.1 Respekt mezi březnem a červnem 1990

Od prvního čísla časopisu Respekt byl jeho šéfredaktorem Jan Ruml, který vystřídal v této funkci Ivana Lampera. Vydavatelstvím týdeníku se stalo Nezávislé tiskové středisko. Respekt usiloval o analýzu závažných zpráv z oblasti politiky, ekonomiky a kultury nejenom z Československa, ale i ze zahraničí.

¹⁴ Redakce časopisu Respekt: *Vážení čtenář.* Respekt, rok 1990, číslo 1, s. 2.

¹⁵ Redakce časopisu Respekt: *Vážení čtenář.* Respekt, rok 1990, číslo 1, s. 2.

¹⁶ Redakce časopisu Respekt: *Vážení čtenář.* Respekt, rok 1990, číslo 1, s. 2.

¹⁷ Redakce časopisu Respekt: *Vážení čtenář.* Respekt, rok 1990, číslo 1, s. 2.

Od prvopočátku svého vzniku měl týdeník komplikace s distribucí. Z důvodu špatné kvality tisku textu časopis spíše připomínal samizdatové noviny. Dobrou kvalitu neměl ani papír, na kterém byl týdeník vytištěn, ani fotografie, které byly použity na každé stránce. Nicméně v tomto přelomovém a pro Československo důležitém období byla důležitější kvalita zpráv, než kvalita tisku. Informace, které Respekt poskytoval, byly nezávislé na komunistické propagandě.

Časopis Respekt se skládal ze 16 černobílých stránek, text byl doplněn obrázky, které byly původní nebo převzaté, a patřily různým autorům. V prvních vydáních Respektu nebyla skoro žádná reklama, pouze reklama na vlastní vydavatelství nebo jiné časopisy.

Neobvyklé bylo to, že v březnu, dubnu a květnu roku 1990 týdeník docela často obsahoval prohlášení redaktorů nebo i lidí mimo redakci, která se věnovala hodnocením různých aktuálních otázek.

Struktura příspěvků týdeníku Respekt byla v prvním období od svého vzniku poměrně nepřehledná, u některých článků bylo těžké určit jejich začátek a konec. I přesto byl časopis velice populární. Cena za jeden kus byla 3,50 Kčs.

3.1.1 1. číslo Respektu. 14. 3 - 20. 3. 1990

Titulní stránka. Informační servis číslo 51, 1. číslo Respektu. 14. 3 - 20. 3. 1990.

Titulní stránka prvního čísla Respektu začíná proslovem ke čtenářům, v němž autoři vysvětlují, proč došlo ke změně názvu Informačního servisu na Respekt, proč se deník stal týdeníkem, jak došlo ke změně jeho podoby a kde je možné časopis sehnat.

Za proslovem ke čtenářům následuje článek pod názvem *Šest obrazů*, jehož autorem je Jan Ruml, tehdejší šéfredaktor časopisu. V tomto článku je uvedeno 6 tzv. obrazů faktického dění v Československu a k tomu komentáře autora. Prvním obrazem je příběh několika rodin z okresu Český Krumlov a Horní Třebonín, kde stále žije několik rodin, které vzdorovaly kolektivizaci. Jedná se o velmi chudé rodiny a Jan Ruml si klade otázku, zda po událostech listopadu 1989 nastanou pro tyto rodiny změny směrem k lepšímu. „*Tvrdou realitu a pocit naprosté marnosti však nový název republiky nenahradí.*“¹⁸

Druhý obraz je věnován vzniku Občanského fóra 19. listopadu a veřejným demonstracím. V třetím obrazu autor vyjadřuje svůj nesouhlas s prohlášením Václava Havla na Staroměstském náměstí o tom, že „noviny píší nejrůznější pitomosti“ a komentuje jej

¹⁸ RUML, J.: *Šest obrazů*. Respekt, rok 1990, číslo 1, s. 2.

následovně: „*Nechci s ním polemizovat, to je věc vkusu. Pod toto poněkud překvapivé paušální ohodnocení spadá i práce mnoha desítek lidí, kteří prakticky od 17. listopadu ve složitých podmínkách informovali o dění v naší zemi a prorazili tak informační blokádu nejen ve městech, ale i na venkově.*“¹⁹

Zároveň se v třetím obraze Jan Ruml zamýšlí nad tím, že kritika by měla být součástí politického života. „*Místo, aby se kritika stala přirozenou součástí politického života, je odsunována jako cosi, co jenom překáží a zdržuje, nebo je zcela ignorována. Prožíváme pro nás nezvyklou informační explozi.*“²⁰

Ve čtvrtém obraze se autor zamýšlí nad tím, proč činnost Občanského fóra už nepřináší tak viditelné výsledky, jako v době aktuální revoluce.

Pátý obraz je věnován komunistické straně. Jediné, co by podle názoru autora strana měla udělat, je rozpustit se.

V posledním obraze je popsán rozdíl mezi Prahou denní a Prahou noční. Ráno je Praha jiná, lidé spěchají do svých zaměstnání, ale i přes noc se pořád něco děje. Je těžké rozlišit, co je sen a co je bdělý stav, zatímco v Československu zůstává hodně neřešených otázek a není jasné, kdo se jejich řešení ujme.

„*Těchto šest obrazů spolu souvisí jenom tím, že mohou být šesti stranami jedné z mnoha kostek. Ať chceme nebo nechceme, všechny se účastní hry, pro níž neexistuje lepší název, než pluralita. Přeje-li si člověk být skutečným subjektem dění, měl by tu podivnou hru na hledání pravdy absolvovat vlastně pořád.*“²¹

Další příspěvky úvodního čísla Respektu uveďme alespoň ve výčtu a stručné anotaci:

- *Stávka lékařů*. Jan Brabec. Dne 8. března 1989 proběhla v Karlových Varech v léčebném ústavu Jesenius stávka lékařů. Do stávky vstoupili jak lékaři a zdravotníci, tak i obsluha kuchyně a další personál, celkem 31 zaměstnanců. Stávka byla protestem proti změnám ve vedení léčebního ústavu. Pacienti byli se stávkou velmi nespokojeni. „*Stávkou poškodili pacienty, kteří nemají možnost posoudit, jaká je zde situace.*“²²

- *Kdyby byl cikán svatý, zbělet nemůže*. Š. Neumannová. Pravým jménem A. M. Kolomazníková, mluvčí místního OF Praha 4, vyjadřuje svůj názor a souhlas s dopisem

¹⁹ RUML, J.: *Šest obrazů*. Respekt, rok 1990, číslo 1, s. 2.

²⁰ RUML, J.: *Šest obrazů*. Respekt, rok 1990, číslo 1, s. 2.

²¹ RUML, J.: *Šest obrazů*. Respekt, rok 1990, číslo 1, s. 2.

²² BRABEC, J.: *Stávka lékařů*. Respekt, rok 1990, číslo 1, s. 3.

Miroslava Dolejšího Petru Pithartovi pod názvem Máme právo odpustit. V Československu bylo za čtyřicet let z politických důvodů popraveno 480 občanů, 10 tisíc občanů bylo umučeno, ubito nebo jinak zlikvidováno a 400 tisíc lidí bylo nastalými podmínkami donuceno k emigraci. Autorka píše o tom, jak komunistická organizace programově dopustila genocidu vlastního národa a jak je zapotřebí nazývat věci pravými jmény: „*vlastizradu vlastizradou, genocidu genocidou.*“²³

Na stránkách číslo 6 a 7 jsou uvedeny dopisy a komentáře čtenářů, politiků a ekonomů. *Životu nebezpečno* je titul dopisu Aleny Hendrychové, matky dvou dětí, adresovaný redakci Respektu. Pisatelka se obává, že velký počet automobilů nepoužívá katalyzátory, což znečišťuje ovzduší a v mezidobí se v Lidových novinách objevila zpráva o výskytu onkologických nálezů až u 3 % dětí v republice. Hendrychová navrhuje několik řešení, která by snížila počet těchto automobilů.

- *Armáda stále předlistopadová?* Jan Dus ml., představitel vojenské komise čs. studentského parlamentu, předkládá veřejnosti prohlášení studentů, kteří jsou znepokojeni situací v československé armádě, a jejich požadavky.

Další články prvního čísla časopisu: *O terorismu v Čechách* (M. Šindelářová), *Registrace nezávislých kandidátů*, *Liga na ochranu zvířat*, *Pomník obětem*, *Omluva nutná*, *Vrátí komunisté uloupený majetek?*, *Studio guadeamus přesunuto na okraj*, *Stíny totalitní moci*, *Příživníci opět na scéně* (L. Marvan), *Odpouštějme, ale nezapomínejme!*, *Budou zveřejněny výsledky vyšetřování?*.

Na 6. stránce nacházíme reklamu věnovanou *Revolver revue nezávislému magazínu* (dříve samizdatovému).

Stránky číslo 8 a 9 jsou věnovány událostem ze zahraničí. První článek se jmenuje *Německo před volbou* autora Z. Petráčka, druhý pod názvem *Nejde jen o Lotyšské* je od autora Jana Duse.

Stránky 10 a 11 jsou věnovány vůdci čínské opozice Šen Tchungovi, který v roce 1988 stál u založení Akčního výboru, organizace zasazující se o lidská práva. V roce 1989 založil Olympijský institut, který sehraje v pozdějším vývoji Číny významnou roli. Autorem článku *Studentský vůdce v exilu* je P. Janyška.

Vítězství proti přesile je článek M. Fredové o volbách do parlamentu v Nikaragui, ve kterých zvítězil opoziční blok V. Chamorrové. Tento blok sjednotil 14 opozičních stran (od

²³ NEUMANNOVÁ, Š.: *Kdyby byl cikán svatý, zbělet nemůže*. Respekt, rok 1990, číslo 1, s. 4.

komunistů po konzervativce) a zvítězil, přestože ani jeden ze západních novinářů takové vítězství nepředvídal.

Na 12. stránce týdeníku Respekt je článek *Všichni, ale žádní „rodáci“*. Jedná se o životopis Jindřicha Štreita, jednoho z nejlepších československých dokumentárních fotografů, žijícího v malém městečku Sovinec, kde stále pořizuje snímky jako tzv. „časosběrné snímání“.

Stejně jako předchozí stránka je i stránka číslo 13 věnována umělci a také několika kulturním událostem. Je možné uvést články: *Obavy z rychleného znovuosazování soch TGM* (M. Blažek), *Juden raus! – ze sovětské literatury?* (V. Novotný), *Miroslav Rada v galerii Genesis*.

Na 13. stránce se nachází reklama knihy Jan Palach. Ta zahrnuje fotografie deseti autorů s textem Lenky Procházkové. Nad textem reklamy je umístěna černobílá fotografie Jana Palacha.

Na stránce číslo 14 následuje interview Ivana Lampera s Miroslavem Fuksem pod názvem *Pravdu jsem měl já*. Je o osudu muže, který byl odsouzen na 25 let za účast na studentské demonstraci v únoru r. 1948. Po 14-ti letech vězení byl propuštěn, studia dokončil až v roce 1971 a nastoupil do Šlechtitelské stanice Lysá n.L., kde pracoval 17 let.

V prvním čísle časopisu Respekt v březnu roku 1990 nacházíme zprávy z oblasti politiky, ekonomiky a kultury nejenom z Československa, ale i ze zahraničí, také rozhovory a dopisy čtenářů a taktéž komentáře. Všechny tyto zprávy podávaly pravdivý přehled o tom, co se děje v Československu v politice a dalších oblastech veřejného života.

Jazyková úroveň časopisu Respekt není nízká, přestože občas najdeme nedostatky v podobě zejména tiskových chyb.

3.1.2 2. číslo Respektu. 21. 3 - 27. 3. 1990

Titulní stránka. Informační servis číslo 52, 2. číslo Respektu. 21. 3 - 27. 3. 1990.

Na druhé stránce časopisu je článek Zbyňka Petráčka *Anonymní hrozby*, který začíná slovy: *„Rudé právo přineslo 13. března glosu „Anonym“ Josefa Holého, reakci na stejnojmenný televizní pořad vysílaný předešlou sobotu, v němž četné osobnosti naší kultury četly a komentovaly anonymní dopisy, které obdržely od loňského listopadu.“*²⁴ Autor článku se zamýšlí nad tím, proč vůbec lidé začali psát anonymní dopisy hercům a nejpopulárnějším zpěvákům. Jedním z důvodů je podle něj snadnost použití vulgárních výrazů, hojně se

²⁴ PETRÁČEK, Z.: *Anonymní hrozby*. Respekt, rok 1990, číslo 2, s. 2.

vyskytujících v komentářích událostí, které se anonymním pisatelům nelíbí. Je tak přirozené, že takový komentář následně nechťejí podepsat. Na druhé straně člověk může posílat anonymní dopisy v okamžiku, kdy se cítí být opuštěn, zrazen a oklamán.

Druhým článkem na 2. stránce je článek *Bezpečnost státu* od Jaroslava Spurného. „*Během čtyř měsíců, které uplynuly od sedmnáctého listopadu, jsme se snažili informovat veřejnost o dění v ozbrojených složkách. Bariéru mlčení a vyhybavých odpovědí, jimiž se obklopili jejich odpovědní pracovníci, se nám podařilo prolomit však jen částečně. Veřejnost stále dostává velmi sporadické zprávy, většinou tápe v temnotách.*“²⁵

Záhadami a netransparentností je podle mínění autora charakterizován proces rozpuštění Státní bezpečnosti. Málokdo ví, jak tato organizace přesně fungovala, kolik měla členů. Kde jsou ti lidé teď? Státní bezpečnost byla rozpuštěna padesát dnů po nástupu nové vlády a měla dost času vyčistit své archivy. Na závěr autor konstatuje, že „*Státní bezpečnost a policie slouží k zajištění bezpečnosti státu a ne k pronásledování občanů.*“²⁶

První proces je název článku na 3. stránce o soudním procesu s jednapadesátiletým policistou, který 17. listopadu večer zbil mladou ženu. Policista je obžalován ze zneužití pravomoci veřejného činitele. Autor ale už neuvádí rozhodnutí soudu.

V rubrice ze zahraničí ve 2. čísle Respektu je několik článků jako například článek *Smrt v Iráku* (autor Jan Čulík) o odsouzení Farzada Bazofta, jednatřicetiletého britského novináře iránského původu. Novinář byl vojenským soudem odsouzen k smrti za údajnou špionáž pro Británii a Israel.

Další článek, který se jmenuje *Perspektivy samostatné Litvy*, obsahuje rozhovor s Almisem Grybauskasem, překladatelem a spisovatelem na volné noze.

Mezi články se zahraniční tematikou patří *Kavkaz: citlivá místa* a *Estonská volba*.

Z oblasti kultury najdeme v druhém čísle Respektu články *Divoké mládí Prahy*, článek věnovaný recenzi mladé české literatury od kritika Nielsa Barfoeda, *Literatura zakázaná* a ještě zakázanější, o knize poezie Iva Vodseďálka.

Když se podíváme na jazyk časopisu, najdeme nejenom stylizační chyby, ale i překlepy (například místo slova překladatel slovo přeldatel).

²⁵ SPURNÝ, J.: *Bezpečnost státu*. Respekt, rok 1990, číslo 2, s. 2.

²⁶ SPURNÝ, J.: *Bezpečnost státu*. Respekt, rok 1990, číslo 2, s. 2.

3.1.3 3. číslo Respektu. 28. 3 - 3. 4. 1990

Titulní stránka. Informační servis číslo 53, 3. číslo Respektu. 21. 3 - 27. 3. 1990.

Třetí číslo časopisu Respekt začíná článkem šéfredaktora Jana Rumla pod názvem *Kam kráčíme*. Tento článek je věnován blížícím se červencovým volbám. Podle autora „*politika vítězí nad charakterem. Osobní mravní vklad vystřídal partajní úzus.*“²⁷ Voleb se zúčastní Občanské fórum, Verejnosť proti násiliu, socialisté, sociální demokraté, kteří „*překonali vnitřní rozpory a odešli z OF*“²⁸, křesťanští demokraté, Zelení, „*kteří kopírují problematické šlépěje svých sesterských západních stran a na ekologii poněkud zapomněli*“²⁹, zemědělská strana, „*jež se svým personálním obsazením stačila zkompromitovat ještě dříve, než vznikla*“³⁰ a komunisté KSC „*v roli zlověstně směšného, na povrchu omytého martyra obětující věrné soudruhy slibné budoucnosti, naplno rozvíjí své umění demagogie*“.³¹ Podle průzkumu veřejného mínění k volbám půjde jen 40 % občanů. Jan Ruml uvažuje a domnívá se, že cílem těchto voleb ještě není volba reprezentantů, kteří občanům nejvíc vyhovují, ale jde spíš o zamezení získání převahy těch politických sil, které Československo nejvíce ohrožují.

Dalšími články z dění v Československu jsou *Bojeschopnost armády* od Jaroslava Spurného, v němž autor mluví o armádním školení, které probíhalo od počátku roku 1990 v rámci tzv. vojensko-vlastenecké výchovy; *Právo ano, rudé ne*, v němž autor komentuje článek z časopisu Rudé právo o existenci KSC v právním státě; *Cenzura?*, kde autor Lubomír Stejskal píše o kontrole poštovních zásilek, při níž dochází k porušování listovního tajemství.

Na 4. stránce je článek *Romské ghetto* autora Jana Brabce o životě Romů v městečku Medzev. Článek je věnován rasovým a diskriminačním postojům.

V rubrice ze zahraničí najdeme interview s Li Po, jedním z 150 000 čínských studentů, kteří „*žijí v zahraničí, jsou většinou v cizině legálně, studují na univerzitách v západní Evropě a v Americe. Po masakru na Náměstí nebeského klidu v Pekingu s návratem do vlasti pochopitelně nespěchají.*“

²⁷ RUML, J.: *Kam kráčíme*. Respekt, rok 1990, číslo 3, s. 2.

²⁸ RUML, J.: *Kam kráčíme*. Respekt, rok 1990, číslo 3, s. 2.

²⁹ RUML, J.: *Kam kráčíme*. Respekt, rok 1990, číslo 3, s. 2.

³⁰ RUML, J.: *Kam kráčíme*. Respekt, rok 1990, číslo 3, s. 2.

³¹ RUML, J.: *Kam kráčíme*. Respekt, rok 1990, číslo 3, s. 2.

Dalším článkem v rubrice ze zahraničí je *Pražský mír pro Blízký východ?*, který je věnován oficiální návštěvě předsedy výkonného výboru Organizace pro osvobození Palestiny (PLO) Jasíra Arafata, kterého do Prahy pozval Václav Havel.

Zajímavý název má následující článek *Fesenestrojka, partidele a Sedmihradsko*. Podle textu zjistíme, že Fesenestrojka je Fronta národní spásy, partidele jsou politické strany a celý článek je věnován situaci v Rumunsku, kde před třemi měsíci došlo k revoluci a za dva měsíce se uskutečnila volba.

3.1.4 4. číslo Respektu. 4. 4 - 10. 4. 1990

Titulní stránka. Informační servis číslo 54, 4. číslo Respektu 4.4 – 10. 4. 1990.

V článku *Politika rozumu a neslušnosti* se autorka Milena Šindelářová zamýšlí nad průběhem předvolební kampaně, která začne v Československu za několika dnů. „*Není třeba zdůrazňovat, že dosavadní systém všeobecného, rovného, přímého a tajného hlasovacího práva s předem odhadnutelným výsledkem 99, 92 % hlasů, má v nové skutečnosti nulový empirický přínos.*“³²

Dalším zajímavým článkem je *Příběh agenta chodce*, ve kterém je popisován život Otakara Rambouska, který po komunistickém puči v únoru 1948 odešel ilegálně do zahraničí (Německo), kde navázal kontakt s československou politickou emigrací a později s americkou Intelligence Service, která jej opakovaně vyslala plnit po ilegálním zpětném přechodu do ČSR výzvědné úkoly. Při jedné z těchto výprav byl dopaden a odsouzen k mnohaletému vězení.

Pozornost je v tomto čísle věnována blížícímu se příjezdu Jana Pavla II. do Československa. Jan Ruml napsal článek s názvem *Severní hranice neprůchodná*. Autor se zmiňuje o tom, že od 28. března 1990 se občané Polské republiky, kteří budou chtít navštívit Prahu během pobytu Jana Pavla II., musí na hranici prokázat potvrzením o směně peněz. Ale vzhledem k současnému nedostatku československé měny v polských bankách může tato povinnost znemožnit návštěvu velké mše ve Velehradu velkému počtu lidí.

V rubrice ze zahraničí najdeme článek *Vsadí Peru na svobodu?* „8. dubna se v Peru konají prezidentské volby. Zemi už řadu let zmítá těžká krize, hospodářská politika, založená na státní kontrole, zestátnění

³² ŠINDELÁŘOVÁ, M.: *Politika rozumu a neslušnost*. Respekt, rok 1990, číslo 4, s. 2.

a zasahování do ekonomiky přinášejí stále trpčí plody.“³³ Autor píše o kandidátech a uvádí své argumenty pro a proti nim.

Na poslední stránce 4. čísla časopisu Respekt najdeme informace o generální stávce: „*Pražská rada Občanského fóra se rozhodla podpořit výzvu OF ČKD Polovodiče, s níž se obrací na všechny občany, a spolu s nimi požadovali od KSČ návrat majetku neoprávněně získaného za 42 let. Podmínky OF Polovodiče 4 jsou srozumitelné a přijatelné. Mluví všech pražských obvodů v případě nesplnění těchto požadavků vyzývá občany a podniky k výstražné generální stávce ve středu 11. dubna od 11.50 do 12.00 hodin.*“³⁴

3.1.5 5. číslo Respektu. 11. 4 - 17. 4. 1990

Titulní stránka. Informační servis číslo 55, 5. číslo Respektu 11. 4 - 17. 4. 1990.

Po revoluci v listopadu 1989 se jednou ze zásadních proměn v Československu stal přechod od centrálně plánované ekonomiky k ekonomice tržní. V článku *Komu prospívají* se píše, že „*dnešní vláda má sice koaliční charakter, ale veřejnost, která její chování a jednání kritickým okem sleduje, na ni nahlíží jako na vládu, která vyplynula z vůle Občanského fóra, a její úspěchy a neúspěchy poněkud neprávem Občanskému fóru připisuje*“³⁵ Ekonomická situace v Československu se od listopadu 1989 zhoršuje. Zákony o individuálním podnikání a o akciových společnostech byly připraveny začátkem ledna, ale ke schválení byly předloženy až koncem března. Tyto zákony by se měly stát startem směrem k vytvoření konkurence a tržnímu hospodářství.

Dalším zajímavým článkem je *Trochu toho luxusu*, v němž se autor zamýšlí nad vládním usnesením č. 24 z února 1989, kde jsou stanoveny platy a další požitky členů vlády. Vládní činitelé mají po odchodu z funkce na čtvrt roku zajištěn plný funkční plat, v mimořádných případech je možno období požívání těchto výhod prodloužit.

Po revoluci v listopadu 1989 bylo také možné psát o věznicích v táborech komunistického režimu. Lidé se tak dozvídali pravdu o událostech probíhajících v padesátých letech, letech nejtužšího stalinismu. V 5. čísle Respektu nacházíme článek *Příčina smrti: průstřel krajiny srdce*. Je to příběh politického vězně číslo 012589 z tábora Dvanáctka, který byl zastřelen, když se procházel v prostoru, v němž bylo možné se volně pohybovat. V „Léčebném a ohledacím listu“ bylo uvedeno, že byl zastřelen na útěku.

³³ Neznámý autor: *Generální stávka*. Respekt, rok 1990, číslo 4, s. 16.

³⁴ CTIBOR, K.: *Komu prospívají*. Respekt, rok 1990, číslo 5, s. 2.

³⁵ KABELA, M.: *Trochu toho luxusu*. Respekt, rok 1990, číslo 5, s. 5.

V rubrice ze zahraničí jsou otištěny články *Litevská cesta k nezávislosti, Estonsko po volbách*.

3.1.6 6. číslo Respektu 18. 4 - 24. 4. 1990

Titulní stránka. Informační servis číslo 56. 6. číslo Respektu 18. 4 - 24. 4. 1990.

23. dubna 1990 došlo k definitivnímu přejmenování Československé socialistické republiky na Českou a Slovenskou federativní republiku.

6. číslo časopisu Respekt začíná článkem *Neklidná Bratislava. „Separatistické demonstrace nacionalistických nálad v Bratislavě zastihly českou veřejnost do značné míry nepřipravenou. Nedostatek společenské komunikace v minulých letech sehrál i ve vztahu mezi Čechy a Slováky svou neblahou roli, a tak se proti sobě ocitly dvě strany, které nejenže nebyly připraveny naslouchat si navzájem, ale nebyly ani s to jasně formulovat svá vlastní stanoviska.“*³⁶

Problémem je pocit Slováků, že se Češi na ně dívají svrchu jako na mladšího bratra a neberou je vážně. Také dosavadní státní název je pro Slováky neuspokojivý, dle jejich názoru je potřeba jej změnit. Závěrem článku autor píše, že „*společný stát Čechů a Slováků, ať už se bude jmenovat jakkoliv, za to stojí. Jeho rozbití by bylo těžkou ztrátou pro nás všechny.*“³⁷

V rubrice ze zahraničí nacházíme článek *Bulharský gulag*. Je věnovaný koncentračnímu táboru u města Loveč a výsledkům prověrky komise politického byra ÚK BKS o režimu „pracovní skupiny u Lovče“. Od vytvoření skupiny jí prošlo 1200 lidí, z nichž bylo 810 propuštěno na základě neoprávněného zadržení, 150 lidí zemřelo.

Dalším článkem z této rubriky je *Rozbouřené Rumunsko*, který přibližuje vyhrcovanou národnostní situaci v zemi.

Z dění Československa je zajímavým článkem *Zednářství znovuzrozené: „V Praze se minulý týden objevili první zednáři. Na veřejné schůzi, ohlášené v novinách, nicméně tak trochu nejistě, rozpačitě, zda by měli tak úplně veřejně...“*³⁸ Pro Československo je tato zpráva důležitá i proto, že zde dříve bylo zednářství velice populární, mezi zednáře patřili například Jan Masaryk nebo Edvard Beneš.

Další článek *Básně s pekla* mě zaujal jako člověka milujícího poezii. Ani jednou jsem neslyšela jméno Nguyen Chi Thein. Z článku jsem se dozvěděla, že to byl vietnamský

³⁶ HOFFMAN, I.: *Neklidná Bratislava*. Respekt, rok 1990, číslo 6, s. 2.

³⁷ HOFFMAN, I.: *Neklidná Bratislava*. Respekt, rok 1990, číslo 6, s. 2.

³⁸ BELDZS, A.: *Rozbouřené Rumunsko*. Respekt, rok 1990, číslo 6, s. 10 – 11.

spisovatel, který 2. dubna 1979 vběhl do budovy anglické ambasády a vrazil úředníkovi do ruky svazek básní s žádostí o jejich vydání. Byl okamžitě uvězněn, v koncentračních táborech Vietnamu strávil celkem 27 let. Jeho první publikace vyšla až v roce 2006, po jeho emigraci do Ameriky.

3.1.7 7. číslo Respektu 25. 4 - 1. 5. 1990

Titulní stránka. Informační servis číslo 57. 7. číslo Respektu 25. 4 - 1. 5. 1990.

Úvodní článek má název *Časované archivy*. „*V NDR, Polsku, ale i v Sovětském svazu proběhly počátkem roku vlny obviňování z kolaborace s tajnou policií. V minulých týdnech dorazila tato vlna i k nám. Rozvířila nejrůznější spekulace o tom, kdo je a kdo není konfident.*“³⁹

Podle mého názoru se takové články objevují především před volbami jako snaha uškodit potenciálnímu politickému protivníkovi.

Nejdelším článkem ze 7. čísla Respektu je článek *Volby tlučou na dveře*. „*Za měsíc a něco máme volby. První svobodné po téměř půl století. Budeme vybírat 700 poslanců, a tím i celkovou tvářnost federace. Podle této kostry se bude v příštích letech odvijet všechno ostatní, celá společnost, všechny její oblasti. Začne předvolební kampaň a s ní souboj včerejších přátel i odvěkých nepřátel.*“⁴⁰

V článku *Konečně se přiznali!* je čtenář informován o tom, že sovětské úřady dne 13.4.1990 oficiálně přiznaly odpovědnost za hromadné vyvraždění zajatých polských důstojníků v Katyni v roce 1940. Podle Rudého práva bylo v Katyňském lese pohřbeno 20 000 polských důstojníků, ale existují i dokumenty potvrzující, že jich bylo mnohem víc.

Je zajímavé sledovat, jakým způsobem probíhala před volbami politická agitace. Například v článku *V Norimberku nesprávně?* najdeme informaci, která jeho autora Karla Ctibora osobně pobouřila „*vzala mu dech*“.⁴¹ Podstatou je, „*že 70% dnešních členů vstoupilo do KSČ po roce 1970, a tudíž není zkompromitována událostmi vstupu vojsk v roce 1968, ani prověrkami v roce 1970. Nevím, zda je to nehoráznost, nebo zda jeden z nás nemá zdravý rozum. Posuďte sami: první poválečná vlna komunistů vstoupila do KSČ převážně z nadšení, idealismu a naivity, právě tak jako nová vlna „pražského jara“ v r. 1968.*“⁴² Tento článek je

³⁹ PETRÁČEK, Z.: *Časované archivy*. Respekt, rok 1990, číslo 7, s. 2.

⁴⁰ JARYSK, P.: *Volby tlučou na dveře*. Respekt, rok 1990, číslo 7, s. 4.

⁴¹ CTIBOR, K.: *V Norimberku nesprávně?*. Respekt, rok 1990, číslo 7, s. 15.

⁴² CTIBOR, K.: *V Norimberku nesprávně?*. Respekt, rok 1990, číslo 7, s. 15.

zajímavý z několika důvodů. Je pochopitelné, že se KSČ snaží získat zpět důvěru občanů, a jelikož největší propad její popularity nastal po roce 1968, bylo před volbami nutné se nějakým způsobem od událostí z roku 1968 distancovat. Na druhé straně slova autora, který používá emocionální výrazy jako „vzala mi dech“, ukazují, že jsou jeho komentáře jistým způsobem zaujaté. Autorovi se nepodařilo ubránit emocím.

3.1.8 8. číslo Respektu 2. 5 - 8. 5. 1990

Titulní stránka. Informační servis číslo 58. 8. číslo Respektu 2. 5 - 8. 5. 1990.

Největší pozornost autorů a redaktorů časopisu Respekt ze začátku května je věnována blízcím se volbám do Federálního Shromáždění a do rad obou republik. První článek je věnován KSČ a jejímu volebnímu programu. „*Veřejnosti předložila program, po jehož přečtení nemůže devadesát procent čtenářů než souhlasit a za pár týdnů vhodit do urny své hlasy komunistickým poslancům a být spokojeno, jak se o sebe propříště postaralo. Musí to však být čtenáři, kteří o komunistické straně nevědí nic ani z doslechu, neznají její ideologii, natož aby měli s její dosavadní politikou jakoukoliv zkušenost. Anebo ti, kteří z její vedoucí role ve společnosti nějakým způsobem profitovali.*“⁴³

Samostatně je na 3. stránce týdeníku umístěna informace (která se bude opakovat i v dalších číslech), že volby proběhnou 8. a 9. června - od 14 do 20 hodin 8. června a od 7 do 14 hodin 9. června. Dobu a místo označí MNV nejpozději 15 dnů před jejich konáním. Dalším článkem je *Jak se chovat ve volební místnosti*. Skutečnost, že novináři Respektu věnovali celý článek informaci o volbách a zvláště způsobu označení výběru každého občana, napovídá, že každý hlas považovali za velmi důležitý. Pokud hlas propadne jenom z toho důvodu, že někdo špatně vyplní volební lístek, může takto dojít ke zbytečným ztrátám hlasů.

Následující článek *Klub angažovaných nestraníků* je opět věnován připomínce reality posledních 40 let v Československu a zdůvodňuje, proč by KSČ neměla nadcházející volby vyhrát. „*Domníváme se proto, že právě teď není vhodná doba pro mlčení, vyčkávání na výsledek voleb, ale naopak nastává doba, kdy by měl každý nezkompromitovaný občan udělat vše pro to, aby volby daly za pravdu té části naší společnosti, která si přeje demokracii.*“⁴⁴

V rubrice ze zahraničí najdeme článek *Demokratické Rusko*, z kterého se dozvídáme, že se dne 22. 4. 1990 v Moskvě konal padesátitisícový mítink organizovaný hnutím Demokratické

⁴³ ŠINDELÁŘOVÁ, M.: *č. 10 at' promine*. Respekt, rok 1990, číslo 8, s. 2.

⁴⁴ HRAKOVÁ, Z.: *Klub angažovaných nestraníků*. Respekt, rok 1990, číslo 8, s. 3.

Rusko, během kterého se objevila mj. myšlenka na postavení památníku Andreji Sacharovovi a na podporu samostatnosti Litvy.

Článek pod názvem *Válka vedená hladem* nás informuje o velké občanské válce v Etiopii, nejstarším samostatném státě v Africe. Autor článku Zbyněk Petráček vyzývá československou zahraniční politiku, aby přispěla k nastolení míru v zemi.

Poslední stránka čísla je věnovaná kulturním událostem, které se uskuteční v Praze v následujících dnech, jako např. světová výstava novinářské fotografie World Press Photo 90. nebo přednáška ing. V. Žážky o bezprostředních vojenských a politických důvodech konce první republiky.

3.1.9 9. číslo Respektu 9. 5 - 15. 5. 1990

Titulní stránka. 9. číslo Respektu 9. 5 - 15. 5. 1990.

Titulní stránka už neobsahuje název Informační servis, teď má časopis jenom jeden název týdeníku.

První článek čísla s názvem *Sametové Chicago* je věnován takovému globálnímu problému jako rasismu. „*Po Václavském náměstí táhne skupina skinheads a zraní několik zahraničních turistů, fotbaloví fanoušci vyhodí za jízdy dva Vietnamce, party výrostků se dobývají do ubytoven zahraničních dělníků. To, co jsme vidali v televizních aktualitách ze zahraničí – prožíváme teď naplno sami.*“⁴⁵ Autor Zbyněk Petráček píše o tom, že se některé časopisy a televizní pořady snaží zamlčet fakt rasismu v Československu, Respekt to ale dělat nebude. Celá strana čísla 6 je taktéž věnovaná problému rasismu, nacházíme zde dopis vietnamského studenta Václavu Havlovi a jako varovný příklad výzvu skinheadské kapely Orlík ze dne 3. 5. 1990.

Článek pod názvem *Předložte občanský průkaz* informuje čtenáře o návrhu zákona o nekriminální policii a zákona o policejním sboru.

Na 4. stránce nacházíme další komentáře k poslednímu vydání Rudého práva, ve kterém bylo uvedeno, že KSČ se od listopadu 1989 začíná považovat za „*oprávněného kritika mladé demokracie*“.⁴⁶ Komunisté si uvědomují a přiznávají všechno, co během 42 let nezvládli nebo pokazili, ale budou se snažit všechno napravit, i když autor článku o tom pochybuje. Dalším

⁴⁵ PETRÁČEK, Z.: *Sametové Chicago*. Respekt, rok 1990, číslo 9, s. 2.

⁴⁶ PŘÍPRAVNÝ VÝBOR KAN: *KAN k vystoupení Vasilu Mohority na 4. zasedání ÚV KSČ*. Respekt, rok 1990, číslo 9, s. 4.

článkem, který je věnován volebnímu programu KSČ je Slovo k tezí volebního programu KSČ, který je tady nazván „*nepravdivým, nevěrohodným a směřujícím toliko k oklamání občanů*“.⁴⁷

Z rubriky ze zahraničí se dozvídáme o občanské válce v Salvadoru, která už trvá 10 let.

V rubrice z kulturního života je zajímavým článek *Ještě trochu živý ukradený*, který je věnován výstavě Česká alternativa. Tato výstava se uskutečnila v ÚLUVu, nyní avantgardním klubu v centru Prahy, kam lze v noci zajít na koncert nebo skleničku. Do konečné bilance výstavy je však třeba zahrnout i čtyři ukradené obrazy.

Na poslední stránce, stejně jako v předchozím čísle Respektu, najdeme informace o místě a času konání voleb a doporučení ohledně chování voličů ve volební místnosti.

3.1.10 10. číslo Respektu 16. 5 - 22. 5. 1990

Titulní stránka. 10. číslo Respektu 16. 5 - 22. 5. 1990.

Dne 29. dubna 1990 začala volební kampaň, která je povolena do 14 hodin 6. června. V 10. čísle týdeníku Respekt nacházíme spoustu článků, které se věnují blížícím se volbám. Úvodním článkem je *Volby za tři neděle*. „*Koho to vůbec budeme volit? Poslance trojího druhu, čili do urny půjdou tři různé volební lístky, barevně odlišené (samozřejmě můžete hodit jen jeden či dva nebo také žádný, podle chuti, ne však více než tři). Do Sněmovny lidu, do Sněmovny národů a do České (či Slovenské) národní rady. Obě sněmovny, každá po 150 poslancích, tvoří federální parlament, národní rady jsou českým (200 poslanců) či slovenským (150 křesel) parlamentem.*“⁴⁸ Tento článek podrobně vysvětluje roli parlamentu jako orgánu přijímajícího zákony, kontrolujícího vládu a volícího prezidenta. Volba poslanců je velmi důležitá, proto musí být každý občan dobře obeznámen s volebním programem stran jejich představami o společnosti. Dále následuje informace o průběhu voleb. Volby se budou konat ve 12 krajích republiky, emigrantům nebude umožněno volit.

Všechny politické strany už jmenovaly své kandidáty a zahájily volební kampaň. „*Tisknou se volební průkazy, legitimační a hlasovací lístky, které každý volič dostane domů do tří dnů před volbami. Spolu s nimi každý dostane i letáček se základními informacemi.*“⁴⁹

Sčítání hlasů začne v 14,00 dne 9. června.

⁴⁷ PŘÍPRAVNÝ VÝBOR KAN: *KAN k vystoupení Vasila Mohority na 4. zasedání ÚV KSČ*. Respekt, rok 1990, číslo 9, s. 4.

⁴⁸ JANYŠKA, P.: *Volby za tři neděle*. Respekt, rok 1990, číslo 10, s. 4.

⁴⁹ JANYŠKA, P.: *Volby za tři neděle*. Respekt, rok 1990, číslo 10, s. 5.

Podle výsledku průzkumu provedeného v Čechách u 1500 respondentů na začátku dubna 1990 by Občanské fórum získalo 33% hlasů, Zelení 11%, KSČ 7,2%, ČSS 5,6 %, Soc. demokraté 3,5 %.

V rubrice ze zahraničí najdeme článek *Pobaltské jaro* věnovaný deklaraci o obnovení nezávislosti Lotyšské republiky schválené v lotyšském parlamentu. Prezidentem je zvolen Anatolijs Gorbunovs, do čela vlády se postavil Ivars Godmains.

Článek „*Naše“ televize: smutná bilance* je věnován změnám nastalým v období šesti měsíců od událostí 17. listopadu 1989, kdy padly všechny bariéry svobodného vyjadřování. Autor konstatuje, že televizi chybí konkurence, protože ten, „*kdo má monopol, neumí vést dialog.*“⁵⁰

V rubrice o kulturních událostech nacházíme článek *Kolaps na všech frontách*. Autor nás informuje o ukončení pražské výstavy s názvem Kolaps, která skončila velkou tragédií. Byly zničeny rukopisy a poškozeny vzácné tisky. Autor se také věnuje špatné úrovni služeb Národní knihovny, která v posledních letech neplní svou hlavní funkci; namísto šíření informací klade zájemcům o získávání informací překážky, i když hlavně z důvodů provozně technických.

Poslední stránka ještě jednou upozorňuje na to, kdy a jak proběhnou volby a jak se voliči mají chovat ve volební místnosti. Také zde najdeme informace o kulturních událostech, které se uskuteční v Praze v nejbližších týdnech (například přehlídka polských „trezorových“ filmů nebo cyklus přednášek PhDr. Petra Rezka).

3.1.11 11. číslo Respektu 23. 5 - 29. 5. 1990

Titulní stránka. 11. číslo Respektu 23. 5 - 29. 5. 1990.

Hlavním příspěvkem 11. čísla Respektu je článek s názvem *Jak dopadnou volby*, který se začíná slovy: „*K volbám, těm prvním po tolika desetiletích, je o týden blíž. V televizi se rozjely podbízivé, časem až poutové vyvolávačské klipy s téměř nulovým informačním obsahem, které by ve své většině mohly vábit pro kteroukoliv stranu. Na zdech se objevily plakáty, které, přestože by měly ještě dva týdny přesvědčovat, už začínají žloutnout a trhat se.*“⁵¹

⁵⁰ BLAŽEK, B.: „*Naše“ televize: smutná bilance.* Respekt, rok 1990, číslo 10, s. 12.

⁵¹ SVĚTNIČKA, J. K.: *Jak dopadnou volby.* Respekt, rok 1990, číslo 11, s. 4.

Je jasné, že lidé čekali na svobodné volby téměř čtyřicet let a představují si to velmi jednoduše. Každá strana představí svůj volební program a lidé si vyberou ten program, který se jim bude nejvíce líbit. Ale v roce 1989 mělo jenom OF svůj víceméně stabilní program, proto není jasné, mezi čím se mají občané rozhodovat. Autor článku uvádí, kolik procent získají politické strany dle průzkumu veřejného mínění z přelomu dubna a května. Podle průzkumu bude největší část obyvatel (33 %) bude hlasovat pro OF a VPN, 25 % pro Křesťanskou a demokratickou unii (KDU). Také existují rozdíly mezi Čechami a Slovenskem. Např. sociální demokraté měli v polovině dubna větší úspěch v Čechách než na Slovensku, toto následně se změnilo na konci dubna. Komunisté mají větší podporu na Slovensku, 14 % oproti 10 % v Čechách. Na závěr autor uvádí, že o úspěch ve volbách bude bojovat dvaadvacet kandidujících stran, ale jen pár z nich už ukázalo, jak umějí pracovat, a proto „*pro myslícího člověka nemůže být tudíž těžké se rozhodnout.*“⁵²

V článku pod názvem *Tři zdroje neklidu* se snaží autor M. Fendrych analyzovat citát prezidenta V. Havla: „*Jsmo svědky neklidu ve společnosti.*“ Ten neklid se podle prezidenta projevuje především zvýšenou agresivitou. M. Fendrych se pokusil ve svém článku najít důvody tohoto neklidu. Za první zdroj neklidu považuje společenský pohyb. „*Náhlý, překotný pohyb, jehož jsme všichni součástí. Začal koncem minulého roku a stále trvá. Součástí velkého pohybu přítomnosti je nehybnost minulosti, stagnace většiny.*“⁵³

Druhým podstatným důvodem neklidu je podle autora nedostatek informací. Třetím zdrojem je nejistota. „*Uprostřed neklidu a nejistoty máme být klidní a odhodlaní jako ti, kteří vědí, oč jim jde, za čím jdou, kteří jsou ochotní něco dělat a nebojí se.*“⁵⁴

Článek pod názvem *Pokus o evropský týdeník* informuje čtenáře o tom, že tiskový magnát Robert Maxwell (původním jménem Jan Hoch – pocházel z Podkarpatské Rusi) začal vydávat nový celoevropský týdeník The European. Týdeník se zaměřuje na informování o událostech v Evropě na rozdíl od většiny sdělovacích prostředků v Británii, jež jsou zaměřeny na domácí události. Na rozdíl od ostatních tiskovin je The European uvolněnější a zábavnější.

3.1.12 12. číslo Respektu 30. 5 - 5. 6. 1990

Titulní stránka. 12. číslo Respektu 30.5 - 5.6.1990.

⁵² SVĚTNIČKA, J. K.: *Jak dopadnou volby.* Respekt, rok 1990, číslo 11, s. 5.

⁵³ FENDRYCH, M.: *Tři zdroje neklidu.* Respekt, rok 1990, číslo 11, s. 2.

⁵⁴ FENDRYCH, M.: *Tři zdroje neklidu.* Respekt, rok 1990, číslo 11, s. 2.

Velmi zajímavým článkem z 12. čísla Respektu je podle mého názoru článek s názvem *Smí V. Havel podporovat Občanské Fórum?* Tento článek vyšel v roce 1989, stejnou otázku bychom si nicméně mohli položit i v současnosti, např. i v Rusku. Smí V. Putin, prezident Ruska, podporovat Edinuju Rossiju? Časy se mění, ale politické otázky zůstávají docela podobné. Podívejme se na odpověď autora článku Petra Brodského. „*V. Havel se účastní předvolební kampaně jen zcela výjimečně a navíc nesměle, téměř jako by trpěl pocitem špatného vědomí. Pokud by cílem V. Havla bylo především co nejdelší setrvání v prezidentském úřadě, pak by bylo jistě rozumné, aby se vyvaroval jakékoli účasti v kontroverzních vnitropolitických a koneckonců i zahraničně politických událostech.*“⁵⁵

V článku s názvem *Anonym* je rozebrán příběh provokace v předvolebním období. Dne 9. 4. 1990 na předvolebním setkání OF s občany vystoupil jeden občan. Jeho vystoupení bylo spojeno s ostrými výpady proti KSČ. Tohoto občana nikdo na dřívějších setkáních neviděl a vyskytlo se podezření, že jde o provokace. Na základě této epizody napsal jistý anonym Úřadu předsednictva vlády ČSFR, že podporovatelé OF vyzývali k fyzickému napadání komunistů při volbách. Dle autora článku budou podobné praktiky pokračovat.

V předchozím čísle Respektu se v jednom článku mluvilo o tom, že skoro žádná politická strana nemá svůj stabilní volební program. V článku tohoto čísla pod názvem *Vzpomínky na budoucnost* je uvedeno několik bodů volebního programu komunistů. „*Jsme proti likvidaci zemědělského družstevnictví a hromadnému návratu k zemědělské malovýrobě. Jsme pro plné dodržování mezinárodních dohod o lidských a občanských právech, požadujeme jejich respektování v zákonech a praxi.*“⁵⁶ Na porovnání uvádí autor článku také několik bodů volebního programu komunistů z roku 1946, např. „*Komunisté jsou proti zavádění kolchozů u nás, proti jakýmkoliv formám násilného združstevňování.*“⁵⁷ Na příkladech z dějin od roku 1946 autor jasně dokládá, že to, co komunistická strana slíbila, dodrženo nebylo. Ptá se, proč by tentokrát měli lidé komunistům věřit.

Na poslední stránce najdeme reklamu, jako např. reklamu na časopis Vokno (také původně samizdatový), reklamu Klubu za ochranu Břevnova.

3.1.13 13. číslo Respektu 6. 6 - 12. 6. 1990

Titulní stránka. 13. číslo Respektu 6. 6 - 12. 6. 1990.

⁵⁵ BRODSKÝ, P.: *Smí V. Havel podporovat Občanské Fórum?*. Respekt, rok 1990, číslo 12, s. 3.

⁵⁶ HABR, S.: *Vzpomínky na budoucnost*. Respekt, rok 1990, číslo 12, s. 3.

⁵⁷ HABR, S.: *Vzpomínky na budoucnost*. Respekt, rok 1990, číslo 12, s. 3.

Hlavním tématem 13. čísla časopisu Respektu jsou volby, které proběhly ve dnech 8. - 9. června 1990. O místo ve Sněmovně lidu Federálního shromáždění se ucházelo 16 stran a hnutí. „*Chvíle, kdy se má naplnit požadavek, který jsme před půl rokem v mnohatisícovém davu na Václavském náměstí předkládali bezradně přikrčené, ale jen zvolna rezignující totalitní moci, je tady. Konečně máme možnost rozhodnout podle svých představ o vrcholné reprezentaci své země, konečně máme možnost i formálně potvrdit, koho chceme a koho naopak nechceme. Každý sám za sebe a každý sám pro sebe.*“⁵⁸

Rozsáhlý článek s názvem *Volby tento týden* uvádí výsledky posledních průzkumů. „*Poprvé po dlouhých letech se někdo zajímá o to, jak lidé vidí situaci, poprvé se občanovi předkládají výsledky předvolebních průzkumů.*“⁵⁹

Podle výsledků průzkumu z 28. května se 85% občanů rozhodlo jít k volbám, z nich 4 % se ještě nerozhodly, komu odevzdají svůj hlas. Někteří se domnívají, že mezi těmi, jež říkají, že se ještě nerozhodli pro koho budou hlasovat, je velký počet potenciálních voličů komunistické strany. Takoví lidé už jsou v podstatě rozhodnutí, ale bojí se uvést do dotazníku, že budou volit KSČ. Procento voličů OF stoupá, zatímco procento voličů KSČ klesá. Podle posledních průzkumů bude pro OF bude hlasovat 42% občanů oproti 10% pro KSČ.

Autor článku upozorňuje voliče na problémy s hlasovacími lístky. „*Bud'te bdělí a opatrní. Dostáváme nejrůznější zprávy, že při přípravě voleb dochází k podivným nesrovnalostem: lidé domu dostávají neúplné svazky hlasovacích lístků, kde náhodou chybí sedmička Občanského fóra, některé národní výbory vystavují jednomu člověku klidně několik voličských průkazů, jinde místní OF vyhotovila přesné seznamy nájemníků a národní výbor je ztratil a vyvěsil seznamy s dávno mrtvými nájemníky.*“⁶⁰

Je přijato několik opatření, která mají sloužit k zamezení uvedených situací. Je např. rozhodnuto, že každému, kdo bude volit mimo své bydliště, bude do občanského průkazu dáno razítko s poznámkou odvolil. Každý, kdo bude bránit jinému v řádném výkonu volebního práva, bude potrestán podle zákona.

Volby roku 1990 jsou první svobodné volby po dlouhých letech a i z příkladů uvedených ve zmiňovaném článku je zřejmé, že stát a volební orgány nejsou až tak dobře připraveny.

⁵⁸ ŠINDELÁŘOVÁ, M.: *Svobodné volby*. Respekt, rok 1990, číslo 13, s. 2.

⁵⁹ JANYŠKA, P.: *Volby tento týden*. Respekt, rok 1990, číslo 13, s. 3.

⁶⁰ JANYŠKA, P.: *Volby tento týden*. Respekt, rok 1990, číslo 13, s. 3.

Na 10. stránce čísla nacházíme článek s názvem *Být součástí SSSR je pro nás nepřijatelné*. Text je věnován rozhovoru s Vytautasem Landsbergisem, předsedou litevské Nejvyšší rady, kterýže 30.5 jakého roku přijel do Prahy na dvoudenní návštěvu. Jedná se o jeho druhou zahraniční cestu v prezidentské funkci. Hlavním tématem setkání s V. Havlem bylo podání společné žádosti Litvy, Lotyšska a Estonska k helsinské komisi. Obsahem žádosti je přijetí těchto obnovených států a posledních obětí 2. světové války za účastníky helsinského procesu.

Zajímavým článkem je článek s názvem *Co vlastně ti Slováci chtějí?* Tato otázka vyvstala v souvislosti s rozdílnou volební kampaní v Bratislavě a Praze. „*Sociální demokracie má na plakátu zlatavou Evropu, na ní zářící obrys Československa a ten je přetát tmavší páskou vyznačující hranice Slovenska s Moravou. Moravské občanské hnutí se v hektografovaném svolání obrací přímo na Slováky jako na spojence proti Čechům. Jedno z hesel Demokratické strany zní: Silné Slovensko! Čech se v první chvíli cítí dotčen: nás by přece ve snu nenapadlo malovat dělicí čáru ani si vytyčovat jako program, že chceme být ve společném státě silní.*“⁶¹ Uvedený článek obsahuje několik rozhovorů s představiteli VPN v Bratislavě, kteří se snaží na otázku, co chtějí Slováci, odpovědět.

3.1.14 14. číslo Respektu 13. 6 - 19. 6. 1990

Titulní stránka. 14. číslo Respektu 13. 6 - 19. 6. 1990.

První článek 14. čísla Respektu s názvem *Čisté jméno pro budoucnost* je věnován volbám, které proběhly ve dnech 8. - 9. června. Zúčastnilo se jich přes 96 % voličů. Taková vysoká účast ukázala, jak důležitou roli demokratické volby pro národ sehrály. Většina voličů (87 %) ideologie komunistů odmítla. „*Červnovým volebním víkendem končí jedno období a začíná něco zcela jiného. Od nynějška se budou na moci podílet ti, které si obyvatelstvo samo vybralo. Domníváme se, že pro tyto volby je nejvýznamnější skutečnost, že redukce komunistické moci, prováděná dosud revolučními způsoby, dostala v tyto dny legální zakotvení ve společné vůli obyvatel. Konkrétní výsledky nemají pro budoucnost zdaleka takový význam. Mnoho z malých stran po těchto volbách teprve začne žít a ukazovat světu svou politickou tvář, může se lehce stát, že je za dva roky najdeme na zcela jiné příčce než dnes.*“⁶²

⁶¹ BLAŽEK, B.: *Co vlastně ti Slováci chtějí?*. Respekt, rok 1990, číslo 13, s. 14.

⁶² JANÝŠKA, P.: *Čisté jméno pro budoucnost*. Respekt, rok 1990, číslo 14, s. 2.

Žádný jiný článek, věnovaný prvním demokratickým volbám, v 14. čísle Respektu kupodivu nenajdeme.

V rubrice ze zahraničí, kde vždy nacházíme texty upozorňující na světové události, většinou ve vztahu k domácí scéně, najdeme v 14. čísle Respektu článek pod názvem *Stále do kola*. Je věnován problému židovského národa a konkrétně reaguje na článek Vladimíra Janíka *Židé a svět*.

Druhým příspěvkem v této rubrice je článek *Krvácející Etiopie*. Autor článku popisuje události v Etiopii, kde probíhá krvavá občanská válka levicových guerill z provincií Eritrea a Tigre proti marxistickému režimu Mengistu Haile Mariama. Toto téma je zajímavé i proto, že v Československu žije asi 500 studentů z Etiopie. Není je slyšet, protože se bojí diktátorské hlavy své země. Tito studenti neudržují od loňského podzimu spojení s vlastí, nemají ani přesné informace o posledních domácích událostech. Autor článku cituje pasáže z prohlášení etiopských studentů k výročí pekingského masakru: „*Dobře víme, co znamená brutální masakr a co znamená komunistická diktatura. Jen v letech 1978 - 79 bylo bestiálně zavražděno přes půl miliónu mladých lidí, především studentů a intelektuálů. V těchto dnech jsou posluchači Addisabebské univerzity již týden obklíčeni v univerzitní budově, 300 z nich je uvězněno a je jasné, co je čeká. Myslíme si, že je třeba vynaložit mnoho úsilí, sjednotit všechny demokratické síly a posléze bez násilí vymýtit totalitu a diktaturu a této planety.*“⁶³

3.1.15 15. číslo Respektu 20. 6. - 26. 6. 1990

Titulní stránka. 15. číslo Respektu 20. 6. - 26. 6. 1990.

Poslední číslo šíře reagující na proběhlé volby je 15. číslo Respektu s názvem na titulní stránce *Kdo vyhrál?*

První stránky čísla jsou věnovány analýze voleb podrobnější než v předchozím čísle. Předseda ústřední volební komise dr. Záhorský potvrdil, že volby proběhly svobodně a demokraticky.

„Mnoho váhajících občanů dalo nakonec hlas Občanskému fóru a Verejnosti proti násiliu. Přiklonilo se tak k demokracii, jako protikladu minulé totality. Karty jsou tedy rozdány, a jak se vyjádřil prezident V. Havel, dnes už nepůjde o vládu národního porozumění, ale o vládu národní oběti. OF ani VPN rozhodně nečekaly, že získají více hlasů, než zbylých jedenáct

⁶³ PETRÁČEK, Z.: *Krvácející Etiopie*. Respekt, rok 1990, číslo 14, s. 13.

*stran a hnutí dohromady. Komunisté mohou být na první pohled spokojeni. Zůstali nejkompaktnější politickou silou a jako takoví přecházejí do opozice.*⁶⁴

Autor článku se také snaží najít odpověď na otázku: Co dál? A odpověď na tuto otázku nachází v citátu francouzského politologa Jacquesa Rupnika: „*Skutečným vítězstvím fóra jako hnutí, které má zaručit znovuzrození čs. demokracie, bude vlastně až jeho zánik. Skupiny z něho vytvořené pak budou základem nového politického pluralismu.*“⁶⁵

⁶⁴ TICHÝ, J.: *Kdo vyhrál?*. Respekt, rok 1990, číslo 15, s. 2.

⁶⁵ TICHÝ, J.: *Kdo vyhrál?*. Respekt, rok 1990, číslo 15, s. 2.

4. Počátky Respektu z retrospektivního pohledu. Interview s J. Rumlem

Pane Rumle, vy jste novinář, politik, a na vznik časopisu Respekt máte pohled z několika úhlů. Jak došlo k Vaší spolupráci s budoucími novináři Informačního servisu a Respektu?

Právě z původních novinářů v Respektu dneska pracují jenom dva lidi, Jaroslav Spurný a Ivan Lamper. Jsou to pamětníci, kteří byli se mnou od začátku, ale já jsem v březnu 1990 odešel na Ministerstvo vnitra.

V podstatě, musíme začít od publicistických aktivit, které v Československu probíhaly za komunismu. To byly vlastně první projevy nezávislé žurnalistiky a týkaly se publicistického samizdatu.

Do toho publicistického samizdatu patřilo několik titulů, mezi ně patřily Lidové noviny, potom Originální videožurnál a svým způsobem i informace o Chartě 77, což byl věstník dokumentů Charty. Vždycky tam byly ještě nějaké další informace o vztazích mezi českým disentem a polským, byla to periodika měsíční. To byly základní tituly, pak tady byly, samozřejmě, i umělecké tituly, jakoby na pomezí umění a publicistiky, především Revolver Revue. To byl velmi rozsáhlý časopis undergroundu, který se zabýval literaturou, filozofií i uměním, ale také publicistikou.

Pak byl ještě časopis Sport, vyšlo 5 čísel. Redakční okruhy se částečně prolínaly. Např. já jsem psal jak do časopisu Sport, tak i do Lidových novin, tam jsem se spíš potom zabýval organizačními věcmi a hlavně distribucí. Ivan Lamper psal do Revolver Revue a do časopisu Sport.

V těch listopadových dnech jsme si uvědomili, že na prvním místě musíme informovat obyvatelstvo o tom, co se vlastně děje, protože oficiální sdělovací prostředky se ještě cenzurovaly (např. zprávy o tom, co se stalo na Národní třídě, o vzniku Občanského fóra atd.).

Takže jsme se okamžitě po 17. listopadu sešli v bytě u Saši Vondry. V podstatě, lidi z jednotlivých redakcí Lidových novin, Originálního videožurnálu, Sportu a založili jsme Nezávislé tiskové středisko. Dekonspirovali jsme všechny rozmnožovací stroje, které byly k dispozici, a od Saši Vondry jsme se přestěhovali do Galerie U Řečických, kde fungovalo Nezávislé středisko. A středisko začalo vydávat Informační servis.

Kdo patřil mezi první žurnalisty Informačního servisu?

V galerii sedělo tehdy 20 až 30 novinářů, ale nebyli to profesionální novináři, spíš lidé, kteří se publicistikou tak nějak zabývali. Seděl tam i Petr Uhl, když ho pustili z vězení. On měl tiskovou agenturu, která se jmenovala VIA (Východoevropská informační agentura) a seděli tam lidé ze samizdatových periodik a začali vydávat Informační servis spolu s Občanským fórem, který od začátku sídlil také v Galerie U Řečnických. Až pak se odstěhoval do Laterny Magiky.

Jak jste dostávali informace?

V redakci jsme měli napojeny telefony z celého baráku a chodili za námi lidé z ulice, telefonovali nám o situaci nejenom v Praze, ale i na venkově. O tom, co se děje, nám volali také z různých továren nebo škol. Dostávali jsme zprávy o tom, kde bude stávková pohotovost, různá protestní shromáždění. Tahle vlastně začal vycházet Informační servis. A už také začal ty informace svým způsobem komentovat. Aby nebyl jenom soubor informací o tom, co se dělo, ale už tam byly i názory těch lidí, kteří tam tehdy působili.

A takhle jsme fungovali několik týdnů, tam je třeba říci, že my jsme pak měli napojené normální tiskárny a od začátku ještě jakoby tajně a potom už veřejně ty tiskárny tiskly Informační servis v mnohatisícových nákladech a venku stála auta, dlouhé fronty aut, taxikáři. Lidé, kteří Informační servis rozváželi do všech míst republiky, abychom splnili to poslání, které jsme si vzali za úkol. Informovat o tom, co se děje, jak probíhá ten zlom, jak probíhají ta jednání atd.

Tam jsme takhle fungovali do konce prosince 1989, a pak jsme se přestěhovali do Bolzanovy ulice, a řekli jsme si, že máme unikátní redakční štáb lidí, kteří se osvědčili v těch bouřlivých dobách, a že by bylo dobré přestat vydávat informace, ale zabývat se normální publicistikou, komentáři, reportážemi. Tzv. celou tou skladbou, kterou správná publicistika mít má. A to znamená názorovými články, interpretacemi událostí, nějakými úvodníky, fejetony - prostě normální publicistická struktura normálního časopisu.

Proč jste zvolili název Respekt?

Nemohli jsme se rozhodnout, jak se budeme jmenovat. To si pamatuji, to byl velký boj, my jsme nebyli na tomto trhu první, ale druzí. První se zaregistroval Reflex. Byl to časopis, který dodnes vychází, a také začínal v takových velmi skromných podmínkách. Ten už byl zaregistrován, a my jsme přemýšleli dlouhé a dlouhé hodiny o tom, jak by se ten náš časopis,

nástupce Informačního servisu, mohl jmenovat. Měli jsme tam řidiče, který rozvážel tehdy ještě ty Informační servisy, vozil zprávy, který tak chvíli poslouchal, a říkal, že jsme úplně pitomí, ať se to jmenuje jakkoliv, třeba Respekt. My jsme dokonce řekli, že to je docela dobré. Byli jsme z toho nervózní, protože se nám to nezdálo jako správný název. Ale Respekt i dnes ukazuje, že to byl hezký a šťastný název. Takhle pomalu vznikala redakce. Psací stroje jsme vyměnili za počítače. Dostali jsme takový dar od Sorose. To byl mecenáš, co založil Středoevropskou univerzitu, který sem poslal peníze a techniku. Něco jsme dostali od nadace Charty 77. Redakce začala být vybavena velmi užitečnou technikou, která v tomto období nebyla obvyklá. Tehdy nebyly mobilní telefony, jenom pevné linky a počítače byly vzácností. Ale ze zahraničí nám pomohly různé nadace, různé nevládní organizace, ale také vlády. Takže jsme byli poměrně moc dobře vybaveni, měli jsme redakci v Bolzanově ulici, měli jsme několik místností, každý měl na stole svůj počítač. Nebyl to notebook, ale takový velký počítač. Bylo velmi komplikované dávat dohromady číslo graficky, protože na tom počítači grafiku nikdo neuměl dělat. Ale do tiskárny jsme časopis posílali v té počítačové podobě a už se to tisklo normálně moderním způsobem.

Takže tak to vlastně začínalo. Byl to časopis, který vycházel v novinovém formátu, což znamená ne klasický magazín, jak ho známe, jak Respekt dnes vychází. Byl to černobílý časopis novinového formátu. Byl to týdeník zpravodajsko-politicko-kulturně společenský. Já jsem byl prvním šéfredaktorem, pak jsem odešel na ministerstvo vnitra a dlouhou dobu byl šéfredaktorem Ivan Lamper. A tak jsme vlastně začínali dělat svobodnou a nezávislou žurnalistiku.

Jaké informací jste vybírali pro první čísla Respektu?

Dneska je to komplikované tím, že nevíte, které informace použít. My jsme neměli žádné informace. To si vůbec nedokážete představit! To se chodilo na tiskové konference, na Úřad vlády, chodilo se na jednotlivá ministerstva. Ty informace se sháněly různými způsoby. Ráno se udělala porada o tom, co v tom čísle bude, a potom se všichni rozjeli po republice a sháněli materiály. Vůbec neexistoval Internet. Bylo to zajímavější, protože my jsme tehdy razili zásadu, že informace musí být potvrzena minimálně ze dvou zdrojů, objektivní informace se sháněly velice pracně. Byla to normální klasická novinářská práce, potom to všechno samozřejmě změnilo informační technologie.

Neměl jste strach pracovat jako novinář v přelomovém období?

Bylo to těžké období, ale strašně zajímavé. Ten listopad 89 úplně všechno převrátil naruby a ocitli jsme se ve svobodné společnosti, potřebovali jsme vybudovat demokratické orgány i nezávislá média. Byla to velmi vzrušená doba, kdy jsme se všichni žurnalistiku učili. Až teprve potom začali přicházet do časopisů absolventi žurnalistických fakult, vedle nás sídlily v té Balzanově ulici Studentské listy, které ještě dlouho vycházely. Takhle začínala svobodná československá žurnalistika.

Podle Vás, která témata byla nejpoblárnějši na začátku roku 1990?

Respekt se hodně věnoval tématům, která souvisela s naší minulostí, s komunistickou stranou, Stb. Pak teprve rozšířila témata i na obecná politická témata, kulturu. Od začátku byl Respekt velmi antikomunisticky zaměřený, posléze to téma začalo být nezajímavé, takže se pak věnoval žurnalistice ve všech oborech. Já jsem v březnu z Respektu odešel, ale pravidelně jsem to sledoval s těmi novináři, stýkal jsem se s nimi a pořád jsme si o těch věcech povídali.

Závěr

Svoboda slova je neoddělitelně spojená s konáním svobodných voleb. Svoboda médií umožňuje konkurenci názorů, idejí, což následně umožňuje uskutečnit politiku na základě zájmu občanů.

Ve své práci jsem odkazovala i na tvrzení autentických svědků událostí roku 1989. Setkala jsem se s Janem Rumlem, bývalým šéfredaktorem časopisu Respekt, později ministrem vnitra ČR, který mi potvrdil, že role žurnalistů v přelomovém období 1989 - 1990 byla opravdu obrovská.

Jak jsme ukázali v této práci, žurnalisté Respektu se zabývali nejen tématem politiky, i když toto téma bylo nejvíc populární a vyžadované. Také se psalo o kultuře, o situaci v zahraničí. Lidé měli dosud jen málo jiných možností dozvědět se pravdivé informace o tom, co se děje v ČR a ve světě, a museli stát ve velkých frontách, aby dostali číslo časopisu. Pro lidi mé generace, kteří mají internet, je velmi náročné pochopit jak těžké bylo v roce 1989 získávat informace. V dnešní době pro nás existuje úplně jiný problém, že máme spoustu informací a občas nemůžeme odlišit, co z toho je podstatné a co ne.

Poslední dobu stále častěji slyšíme názory o tom, že za posledních 20 let proběhla velká změna v politickém životě ČR. Ale je to, co dneska existuje v české politice zrovna tím, co chtěli lidé unavení diktaturou, a lidé kteří věřili, že se život změní k lepšímu? Pro mě jako pro cizinku je velmi těžké vyjádřit svůj názor na takovou otázku. Ale přesto chci poznamenat, že narozdíl od Ruska, kde politická situace je velmi problematická, v ČR pořád existuje svoboda slova. Což znamená, že ten boj, který vyhráli občané ČR v roce 1989 má i dodnes obrovský význam.

Seznam použité literatury

- BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KOPPLOVÁ, B.: Dějiny českých médií – Od počátku do současnosti. Praha: Grada, 2011. 448 s.
- JIRÁK, J.: 10 let v českých médiích. Praha: Portál, 1. vydání, 2005. 142 s. ISBN 80-7178-925-9
- KONČELÍK, J., VEČEŘA, P., ORSÁG, P.: Dějiny českých médií 20. století. Praha: Portál, 2010. 312 s. ISBN: 978-80-7367-698-8.
- VYKOUKAL, J., LITERA, B., TEJCHMAN, M.: VÝCHOD. VZNIK, VÝVOJ A ROZPAD SOVĚTSKÉHO BLOKU 1944-1989. Praha: Libri, 2000. 860 s. ISBN: 80-85983-82-6.
- SUK, J.: Labyrinthem revoluce. Praha: Prostor, 2. vydání, 2009. 508 s. ISBN: 978-80-7260-219-3.
- VANĚK, M., URBÁŠEK, P.: Vítězové? Poražení? I. a II. díl. Praha: Prostor, 2005. 831 s. ISBN: 8072601423.
- PITHART, P.: Devětaosmdesátý. Praha: Akademie, 2009. 288 s. ISBN: 978-80-200-1817-5.
- Deník Rudé právo. Praha. Rok 1989, číslo 273 - číslo 276.
- Týdeník Respekt. Praha: Nezávislé tiskové středisko. Březen – červen 1990. čísla 1 – 15.
- BENDA, J.: Vlastnictví periodického tisku v ČR v letech 1989 – 2006. Praha: Karolinum, 2007. 274 s. ISBN: ISBN 978-80-246-1387-1

Přílohy. Titulní stránka 1. čísla Respektu

Informační servis 51

ě renomé, solidní náklad, okruh příznivců i (převážně) přátel, vytvoří

Informační se

ní číslo, byla

kádu oficiálního tisku a pomáhala lidem orientovat se v přehledné situaci. Jak

u, a to ve prospěch ko

ortáží a rozhovorů - postupně získávala rysy časopisu

n však bylo jasné jedno: v

víjet a vyhranit svůj profil

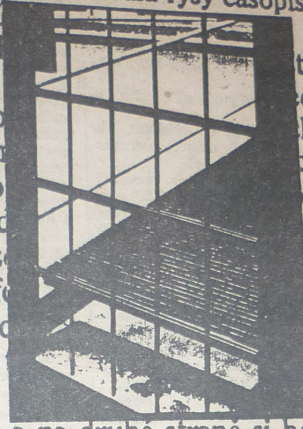

fesionalizovat. Pro nás

ší p

ejm

Pro

nác

Německo před volbou

utnosti rozřezání. S tím úz

kdstatněný v revoluční euf

ícím dojmem. Nebudeme to

jímat k nim stanoviska, a

č r...m RESPEKT?

Respekt je možné projevit a na druhé straně si ho i

pektu však není neutříděné přebírání všech názorů a

me k dispozici, ale

vdivostí a upřímnost

vítězství

ě čtyři porevoluční n

1 jsme si vytvořili kritéria autenticity, která zůstávají v

ase nabývané svobody. Získat si respekt pro nás znam

azek vůči sobě sar

ářských ohlasech a

ěžně dostupný, tedy kdy, kde a jak

proti přesile

ční n

k bude

ko již

- přinejmenším po několik ne

itěž dobu a na stejných místech jako byl k dostání IS

2) vlastní stánek - před naší redakcí (Bolzanova 7, u H

em snad i na dalších místech. kde budeme prodávat s

a a další materiály

stávka lékařů

venka

2) ne

dle r

lytc

1 PNS - 1

á distribuční síť - v oblastech, kde nevyužij

ch podmínek buď kameloti, nebo prodejny a

ností doplní v omezeném množství prodejny

F 4249/90

903

CENA 3,50

20 3 1990

Seznam použitých zkratk

OF - Občanské fórum

ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

KSČ – Komunistická strana Československa

ČSSR - Československá socialistická republika

ČKD – Českomoravská Kolben Daněk

NDR – Německá Demokratická Republika

ÚLUV – Ústředí lidové umělecké výroby

ČSS – Český střelecký svaz

Stb - Státní bezpečnost

KDU – Křestansko-demokratická Unie